

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Distinctio Scotia realis formalis, siue ex natura rei explicantur, atque ab
authoritate refellitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

malis distinguantur? & quidem, cum realis absolute Attributorum ab Essentia, vel inter sese distinctio, et alius adeo error sit, ut in nullis vquam sententia, imò neque in mentem venerit; atque insuper inter Essentiam, & personalitates (vbi mysticis Trinitatis arduitas, & inseparabile nobis arcanum ob contradictoriorum, quæ de veritate secundum fidem verificantur, nonnullos à fide ipsa, quoad physicæ, & absolute realis personalium, & Essentia identitatem, fecit deficere) valde eiusmodi distinctionem hæreticam reiecerimus, atque dogma physicæ unitatis eorum statuerimus d. 8. de Trinit. q. 1. à certam. 2. per totam, nihil hic de ea Attributorum ab Essentia, & inter sese, siue pro eorum potius omnium identitate, & unitate reali disputabimus: cum ex ibidem dictis facile quivis, si forte quispiam hac in re à fide, & à ratione naturali etiam deinceps absterret, pro unitate eiusmodi Attributorum inter sese, & cum Essentia ea possit intorquere, atque ad plura absurda negantem deducere. Licet autem ea d. 8. q. 2. de distinctionibus aliis duabus realibus Essentia à personalitatibus, nimirum reali formali, siue ex natura rei, & reali virtuali egerimus, atque veramque ab illis relegaverimus: quare, & ex dictis ibi veraque etiam distinctio ab Essentia, & Attributis consueti facis possit: tamen hic nonnulla alia contra utramque distinctionem in præsentiarum adiciemus, & sequenti questione.

CERTAMEN I.

Distinctio Scotica realis formalis siue ex natura rei explicatur, atque ab auctoritate refellitur.

1. Scotus in 1. d. 2. q. 7. s. s. *sed hic restat*, atque aliis locis citatis à nobis d. 8. de Trinit. q. 2. certam. 1. n. 1. ut difficultatibus ex omnimoda reali identitate personalium realiter inter se distinctorum cum communibus in mysterio Trinitatis suboritur occurrer, subimide, atque (ut ipse primo loco faceret) sine assertione dixit, rationem Essentia à ratione suppositi, distinctionem aliquam habere præcedentem omnem actum intellectus. Paulò autem inferius distinctionem hanc personalium, & communium appellat distinctionem rationis, & virtualem. Vnde Valquez & ex nostris Complutensibus alij, virtutalem horum, siue eminentialem asseruisse Scotum contendunt. Soar. vero dist. 7. met. sect. 1. & 4. de Trinit. cap. 4. Salas 1. 2. tract. 2. Petrus Hurtado d. 6. met. sect. 3. & 4. atque ex Scotis Herrera tom. 1. d. 8. q. 13. d. 14. q. 1. nihil aliunde distinctionis inter personalia, & communia additum esse supra Thomisticam, & apud Scholas reliquas receptam distinctionem rationis ratiocinata, cui res ipsa, ut in re est, efficiendæ fundamentum præbet. Verum Scotiste reliqui à nobis citati, præfato loco de Trinit. Aliam tertiam distinctionem actualem, nec solum virtutalem ab Scoto adductam censent, quæ purè rationis nullatenus sit, neque absolute realis, communiter dicta talis, s. d. realis actualis ex natura rei, siue formalis. Siquidem & q. 7. rationis, & virtuali distinctione, quas dixerat inter Essentiam, & Personalitates intercedere, omittit, subdit statim, *Ita ante omnem actum intellectus Essentiam non esse Personalitatem, seu relationem, ut Pater considerans utramque ex natura rei habeat, & non ex aliquo actu intellectus, unde vera hæc propositio sit: Essentia non est formaliter Paternitas.* Ut constat ex eius verbis datis citato loco de Trinitate.

2. Nos autem ibidem neque eis Scoti verbis recitatis, atque Illustrissimi Merinero, ibi etiam citati ponderationibus adduci potuimus, ut amplius aliquid ab Scoto distinctionis inter communia, & personalia induceretur, quam fundamentum reale, siue ex rei ipsius naturæ, ad distinctionem rationis inter illa formandam, siue à nobis abstractivè Deum cognoscentibus, siue ab inveniuntibus Deum Beatiss, sicut se Deus intueretur. Cum

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus I.

enim Scotus ipse in 1. d. 1. q. cum Scotistis omnibus defendat videntes Deum clarè, Essentiam sine Personalitatibus posse videre, idem de Deo seipsum videntem intuitivè videntur necessario dictum, ac proinde, Scoti verba de Patre cognoscente intuitivè seipsum, saluarentur, & proprio quidem sensu, satis esse, si ei ad diuidendam Essentiam formaliter, & ex parte obiecti, cum se intuitivè videret, à Parentitate, entitas ipsa divina sine ullo actu intellectus præcedente ex sua ipsius natura, & entitate fundamentum præberet. Verum, licet ex eius verbis præfatis nihil amplius cuius de Scoti mente queat; censeo tamen aliunde communem Scotistarum interpretationem magis è Scoti mente esse. Etenim distinctio rationis ratiocinata, siue cum fundamento in re, iam pridem ex Patribus tradita erat in Scholas, ab Scholasticis recepta, & de cuius assertione nulla esse posset, adhuc prænovitate, dubitatio cum asserendi, vel merus. Scotus autem ita timidè eam distinctionem primò protulit §. illo *Sed hic restat*, ut dixerit: *Dico sine assertione, & præiudicio sententia melioris*, quibus, & libi, & sententia suæ prænovitate, & difficultate metueret, neque assertivè proinde velle illam proponere, satis ostendit.

3. Sæc ergo sententiam Scoti, de distinctione reali actuali ex natura rei, siue formali tertiam aliam distinctionem, vel præter duas actuales, & rationis ratiocinata, & realis notissimæ, siue inter rem, & rem, non solum formaliter ex natura rei fundamentaliter, sed realiter realiter, ut sic loquar, diversas inter communia, & personalia in divinis potuisse; neque tamen Scotus, eiusque Schola ita putanda est delirasse, ut mediam hanc distinctionem, inter realem, & rationis defendant contra Arist. 5. metaph. tex. 14. & lib. 6. tex. 6. Cum enim distinctio rationis sit, quæ datur solum in mente, realis autem, quæ non datur solum in mente: qui mediam inter hæc daret, medium inter contradictoria daret, quod subtilis Doctoris, & Scholæ non est, sed velani solum hominis, & stupidissimi. Docent igitur Scotiste, distinctionem inter personalia, & communia realiter, siue à parte, seu ex rei natura dari, alterumque distinctionis realis formalis, seu, quæ ex natura rei datur membrum unum esse, alterum verò distinctionem realem præse dictam, seu non formalem realem. Sed, licet subtimidus adeo, atque ob difficultates mysterij Trinitatis sententiam hanc fuerit Scotus ingressus, tamen, cum rationes, quibus illam ibi probat de aliis omnibus, quæ ex parte conceptus obiectivè distinguuntur formaliter, æquè probent, eam etiam inter Essentiam metaphysicam Dei, cuiusque Attributa. Atque inter hæc etiam inter se, deposito iam metu admisit in 1. d. 8. q. 3. dicens. *Ad questionem respondeo, & dico: quod inter perfectiones essentielles non est tantum differentia rationis &c.* Est ergo ibi distinctio præcedens intellectum omnimoda, & est ita; quod Sapientia est in re ex natura rei; & Bonitas est in re ex natura rei; Sapientia autem in re non est Bonitas. Cum autem cuius distinctioni opposita identitas necessariò respondeat, formalem etiam, & ex natura rei identitatem ab intellectu independentem admisit, sique definiuit Scotus q. illa 7. citata: *Voco identitatem formalem, vbi illud, quod dicitur, sic idem includit, cui dicitur, sic idem in sua ratione formali, & per se primo modo.*

4. Hanc sententiam Scoti ita explicatam, tam, quo ad identitatem, quam quo ad distinctionem Attributorum ex natura rei formalem Scotiste omnes admittunt, si citatum Herterem excipias. Nec solum citati plures d. 8. de Trinit. q. 2. cert. 1. n. 2. vbi & acerrimum distinctionis huius formalitatem ex natura rei defensorum Aggidium de præsentatione Augustinianum. Nunc autem addo Radam 1. p. controuersi. 4. Licherum Bargium, Bafolidem, Nicolaum de Nisse, Guilielmum Borodungum, Maïronem, Petrum de Aquila, & alios, quos refert, sequiturque Theodorus Smiling, de Deo vno tract. 2. d. 1. q. 2. n. 43. Quibus accessit è nostris Fonseca 5. met. cap. 4. q. 6. & Conimbrienses præfat. Porphyrij q. 4. vbi inter formalitates rei eiusdem creatas, eiusmodi distinctionem ex natura rei, non tamen in divinis, admiserunt. Cæterum Scotiste in his, ut vidimus contr. 2. Logicæ, non omnino concordant. Nam Syrectus, Mauritius Balon, & alij teste Merinero sect. 2. censent formalitates, seu naturas vniuersales distingui formaliter ex natura rei ab inferioribus, quibus insunt, secus verò has ab illis, quibus formaliter ex natura rei censent identificari.

G

Contra

Contra vero Bassolis, Trombeta, & Rada inferiores à superioribus distinguunt formaliter ex natura rei, has vero illis formaliter ex natura rei identificant. Verique enim censent inter eadem extrema eiusmodi distinctionem, & identitatem non mutuum esse posse contra euidenti-
mum principium Dialecticum, in quo omnes Logicarum conuersionum regulæ nituntur. Reliqui verò Scotistæ inter eadem formalitates mutuum vel distinctionem, vel identitatem ex natura rei necessariam fatentur, vt videre est apud Merinrum supra; sed de his plura in Dialectica dedimus.

5. Sententia opposita negans inter Attributa, & Essentiam, & inter se distinctionem, ex natura rei formalem, atque ab intellectu prorsus independentem tenenda nobis, vt longè verior, est, longèque communior: Adeo vt præter Agydium, Fonseca, & Conimbricenses extra Scoticam Scholam omnes eiusmodi distinctionem in diuinis, non solum inter communia, sed & inter communia, & personalia negant. Idcirco neminem pro hac negatiua sententia retuli citato loco de Trinit. Neque in præfenti referam, quia vno ferè referuntur verbo, reliqui Theologi omnes. Quin affirmatiuum plures grauius censuris fuggant. Canariens. & Bannez ad q. 28. 1. p. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. Et alij apud Turrianum. Opusculo eodem. Relat. erroris in fide, eam notant: Maril. & Adan. Contra illam clamare Scripturam, & Patres. Bacon esse contra Scripturam: Zumel. ad q. citat. 1. non satis Fidei consonam: Carthusianus summis Philosophis, & Theologis aduersari: Molina, & Atrubal citatis locis 1. p. non satis esse tutam. Ruiz d. 11. de Trinit. temerariam, nec tutam appellat. Ego verò à censuris in subtilis Doctoris, & Scholæ, sententiam temperans, eorum solum fundamenta ab autoritate proponam, vt alij, quo iure ferantur, iudicium ferant. Primò enim Concil. Florent. semel, atque iterum in diuinis, adhuc Hypostasas, seu personalia ab Essentia sola ratione differre dicuntur. Atque in Rhemeni ab Eugenio 3. definitur, *In nullo sensu Catholico negari posse, quin diuinitas sit relatio*, & è contra, nec diuini hæc posse, vt alterum re ipsa ab altero, contra Gilbertum Porretanum, qui ea solum ex natura rei diuidebat teste Orthone Frisingiense apud Bazq. 1. p. d. 120. c. 1. & 2. Imò cum hæc ex natura rei, & ante intellectum distinctio vera sit, Pater, *Deitas*, aut *Deus Iustitia* in recto dici absolute, & simpliciter non poterit, sed *Deitate* Deus, & *Deus Iustitia* in ablatiuo; Iustus, vt Gilbertus aiebat.

6. Quartò: cap. Damnamus, & cap. Firmiter de summi. Trinit. & Fide Cathol. ex Concilio Lateranensi, esse idem omnino Personas, etiam cum Essentia omnino simplicissima, nec esse quæritatem, neque vltiorum Trinitate numerum definitur. Si autem distinctio hæc in diuinis vera, nec solum per rationem, & ficta sit, non quæritas solum, sed longè amplior numerus, seu centenas (vt ait Bernardus 5. de Considerat.) in Deo erit. Quæ omnia consensui Sanctorum Patrum, qui Dei summam simplicitatem, omniumque, quæ in Deo sunt identitatem inter se veram absolute, ac proinde cuiusvis diuini prædicati de quouis alio, abstractis nominibus, prædicationem, neque aliter ea, quam per rationem distinguimus summo consensu, & fatentur, semper & docent, minime coherere, sed aduersari videntur; & quamquam ob mysterij Trinitatis arduam, & difficultatem, quæ ex illo imbecillitati, ac tenuitati nostrarum mentium opponuntur, in eam sententiam agi ponnihil excusationis haberet, tamen eam etiam in communibus Dei Prædicatis defendere omnem rationabilem, excusabilemque aulum prætergredi videtur. Nec satis est quod his ab autoritate petitis argumentis, diuersimodè Scotistæ respondent. Nimirum, maiorem Identitatem, Vnitatem, ac Simplicitatem in re, quæ pluribus prædicatis, & formalitatibus ex parte obiecti diuersis constat, esse prorsus chimericam, & impossibilem: Imò aquè responsio hæc, atque sententia ipsa Patribus, & Conciliis aduersatur, cum neget possibilem Veritatem, Simplicitatem, & Identitatem omni distinctione, compositione, ac diuisione vera, & quæ rationis puræ non sit, prorsus immunem: cum eam Patres, & Concilia præfata, & possibilem esse, & Deo adesse de facto desinunt.

CERTAMEN II.

A ratione distinctio vera formalis ex natura rei Attributorum inter sese,

et ab Essentia eliminatur.

1. VT ea nunc mittam, quæ in Logicis vniuersim de-
di, & quæ ex Dei, ac diuinorum omnium summa Vnitatem, Simplicitatem, atque reali Identitate, & nuper ex Patribus tergi, fusiūque, dedi citato loco de Trinit. Et fusiū adhuc de Simplicitate, & Vnitate Dei agens, contra eiusmodi distinctionem persequar: Arguo primo discursu quem contra eam eiformaui citato loco de Trinitate, ostendens emolliendis arduitati, & difficultatibus, quæ in mysterio Trinitatis occurrunt (ob quales primum Scotus, subtimidus tamen, in eam sententiam fuit actus) distinctionem formalem ex natura rei ante, atque independentem prorsus ab omni actu intellectus, nullatenus inferuire; ac proinde sine vilo fructu sententiam tot difficultatibus, periculique in bona Theologia, imò & Fidei puritate, plenam, inductam in Scholas fuisse, meritorique à communibus Dei prædicatis (in quibus ea sub-
ta, neque vmbra difficultatis est. Ea vero superflue, & admissa tot difficultates ebulliunt) omnino esse relegandam. Difficultates mysterij Trinitatis ad duo capita reuocantur. Primum ad eas, quæ ex illo principio notissimò: *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se*, suboriuntur in Trinitate. Alteram ad eas, quæ non nisi cum contradictione de Deo, ac Persona, & Personalitate quauis diuina, verificari posse videntur.

2. Difficultatum primi generis ex illo principio in hoc mysterio suborientum exemplum sit. *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se*: sed Personæ diuine sunt eadem vni tertio Essentia: ergo sunt eadem, seu idem inter se. Dicit Scotista distinguendam maiorem: quæ sunt eadem vni tertio identitate omni reali, tam strictè reali, quam reali formali ex natura rei, sunt eadem inter se, esse verum; altera solum, falsum: Personas autem esse easdem vni tertio Essentia, altera solum identitate reali, strictè nimirum dicta, non autem reali etiam formali ex natura rei; sed hoc effugium inane esse, sic ostendo ex dictis citato loco de Trinitate. Etenim eius generis & ordinis identitas extremorum inter se fore illud principium dicit, cuius fuerit eorum identitas cum tertio, non ordinis, & generis alterius, vt per se patet: alioqui liceret eadem facilitate dicere, non currere illud principium, nisi de extremis identificatis vni tertio omni genere identitatis, rationis etiam. Constans ergo, & per se notum est, ex identitate extremorum cum tertio in vno genere eorundem inter se, in illo genere identitatem inferri; atque identitatem, seu distinctionem in alio impertinenter prorsus se habere, vt in illo inferatur, vel non inferatur; atque identitas realis strictè Patris, seu Paternitatis, Filiique, & Filiationis cum Essentia adest ex Fide: ergo ex illa identitas realis strictè inter se inferatur, quin obest distinctio formalis, ex natura rei ab intellectu omnino independens, requiriturque formalis ex natura rei eorundem extremorum cum Essentia, identitas. Denique ex hac solutione inferitur, ex identitate reali stricta, seu specialiter dicta Attributorum cum Essentia, eorundem inter se identitatem realem nullatenus inferri posse; sicuti neque aliorum prædicatorum rei eiusdem in creatis, vnde omnis syllogistica forma cessaret: quia neque Attributa cum Essentia, neque alia prædicata rei cuiusvis, cum aliquo eius prædicato formalem ex natura rei identitatem habent, sed solum realem specialiter dictam identitatem.

3. Difficultatum secundi generis exemplum sit, vulgaris illa etiam contradictio, de eadem realiter speciali-
ter, seu strictè realiter dicta entitate Patris. De qua eadem reali entitate verum est dicere: *Essentia Patris commun-*
atur, atque Paternitas seu Relatio, ac Personalitas Patris
non